

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 65 0 P 804519 23 Rev
Sarajevo, 11.04.2023. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija, Amre Hadžimustafić kao predsjednice vijeća, Jasminke Kubat i dr. sc. Danice Šain, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužitelja: 1. Z.H. iz S., Ulica ..., 2. R.H. iz S., Ulica ..., 3. M.M. iz S., Ulica ..., 4. Š.Z. iz S., ... i 5. N.Dž. iz S., Ulica ..., koje zastupa punomoćnik Senad Droce, advokat iz Mostara, Ulica ..., protiv tužene Federacije Bosne i Hercegovine, koju zastupa Federalno pravobranilaštvo Sarajevo, Ulica Valtera Perića broj 15/5, radi utvrđenja diskriminacije i isplate, vrijednost spora 10.100,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 65 0 P 804519 21 Gž od 12.10.2022. godine, u sjednici vijeća održanoj 11.04.2023. godine, donio je sljedeću:

P R E S U D U

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troškova parničnog postupka nastalim u povodu revizije.

o b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Sarajevu broj: 65 0 P 804519 19 P od 24.09.2021. godine stavom prvim izreke, utvrđeno je da su tužitelji neposredno diskriminirani od strane tužene na način što je donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom (Službene novine F BiH, broj: 14/09), koji Zakon je stupio na snagu 12.03.2009. godine, tužena povrijedila prava tužitelja na jednako postupanje, čime su tužitelji izvedeni iz stečenih prava na isplatu invalidnine.

Stavom drugim izreke presude odbijen je u cijelosti kao neosnovan tužbeni zahtjev tužitelja kojim su tražili da im tužena na ime neisplaćenih ličnih invalidnina isplati novčane iznose i to: Z.H. mjesečno iznos od 83,07 KM počev od 30.04.2009. godine; R.H. mjesečno iznos od 83,07 KM počev od 11.02.2010. godine; M.M. mjesečno iznos od 59,64 KM počev od 11.05.2010. godine; Š.Z. mjesečno iznos od 83,07 KM počev od 10.06.2011. godine i N.Dž. mjesečno iznos od 59,64 KM počev od 30.04.2009. godine, sve sa zakonskom zateznom kamatom na svaki pojedinačni iznos naknade koji dopijeva svakog 01. u mjesecu za prethodni mjesec.

Stavom trećim izreke presude naloženo je tuženoj da na osnovu Ustava Bosne i Hercegovine, odredbi Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, odredbi ostalih međunarodnih akata i načela, te ostalim pozitivnim propisima, otkloni posljedice diskriminacije tužitelja, dok je istim stavom odbačen tužbeni zahtjev tužitelja u dijelu kojim su tražili da sud naloži tuženoj da na osnovu Ustava Bosne i Hercegovine,

odredbi Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, odredbi ostalih međunarodnih akata i načela, te ostalim pozitivnim propisima, tužitelje vrati u prava koja su imali prije poduzimanja diskriminatorske radnje, odnosno prije donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom (Službene novine F BiH, broj: 14/09), koji Zakon je stupio na snagu 12.03.2009. godine.

Stavom četvrtim izreke presude obavezana je tužena da tužiteljima na ime naknade nematerijalne štete – pretrpljenih duševnih bolova zbog izvršene diskriminacije, isplati iznos od po 2.000,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama počev od dana pravosnažnog utvrđenja postojanja diskriminacije pa do isplate.

Stavom petim izreke presude obavezana je tužena da tužiteljima nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.957,50 KM.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 65 0 P 804519 21 Gž od 12.10.2022. godine žalba tužene je usvojena, prvostepena presuda djelimično preinačena u stavu I, III, IV i V izreke prvostepene presude, na način da je u tom dijelu odbijen tužbeni zahtjev tužitelja, dok je žalba tužitelja odbijena i prvostepena presuda u stavu II i III izreke presude potvrđena. Istom presudom određeno je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

Protiv drugostepene presude reviziju su blagovremeno izjavili tužitelji zbog povreda odredba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, osporena presuda preinači, tako da se tužbeni zahtjev usvoji u cijelosti uz naknadu troškova postupka.

Tužena nije podnijela odgovor na reviziju.

Ispitujući pobijanu presudu u smislu odredbe člana 241. Zakona o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu ZPP), ovaj sud je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Ne stoji povreda odredbe člana 8. Zakona o parničnom postupku na koju ukazuju revidenti, jer je drugostepeni sud, u okviru kontrolne funkcije, prihvatio da je prvostepeni sud ocijenio sve dokaze savjesno i brižljivo, kako svaki dokaz posebno tako i sve dokaze zajedno. Tužitelji ne mogu sa uspjehom svoju subjektivnu ocjenu dokaza suprotstaviti ocjeni dokaza koju su dali nižestepeni sudovi u skladu sa odredbom člana 8. ZPP.

Suprotno stavu revizije drugostepeni sud je cijenio sve žalbene navode od odlučnog značaja i za svoju odluku dao odgovarajuće razloge (član 231. u vezi sa članom 191. stav 4. ZPP), pa prema tome nije bilo povreda odredbi parničnog postupka iz člana 209. ZPP.

Nije ostvaren ni revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za utvrđenje diskriminacije, otklanjanje posljedica diskriminacije, te naknada nematerijalne štete nastale uslijed pretrpljenih duševnih bolova zbog izvršene diskriminacije.

U postupku pred nižestepenim sudovima je utvrđeno da su tužiteljima rješenjem Centra za socijalni rad S. bila priznata prava na ličnu invalidninu, a koja prava su prestala nakon 12.03.2009. godine, kada su na snagu stupile izmjene člana 18b. Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom.

---

¹ „Službene novine F BiH”, broj: 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

Prvostepeni sud djelimično usvaja tužbeni zahtjev tužitelja uz zaključak da je došlo do diskriminacije po osnovu odredbe iz člana 12. Zakona o zabrani diskriminacije, jer su izmjenama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom, članom 18b) tužitelji kao neratni ili mirnodopski invalidi stavljeni u nejednak položaj s civilnim žrtvama rata, zbog čega je naloženo tuženoj otklanjanje učinjene diskriminacije na način da se tužiteljima obezbijedi jednak položaj pred zakonom. Cijeni osnovanim i tužbeni zahtjev za naknadu nematerijalne štete primjenom odredbi iz člana 154. i 200. ZOO, nalazeći da je tužena diskriminatoriskim postupanjem u odnosu na tužitelje povrijedila njihovo pravo ličnosti i dostojanstva, što je kod tužitelja izazvalo duševne bolove koji opravdavaju dosudu novčane naknade u iznosima od po 2.000,00 KM.

Prvostepeni sud je odbacio tužbu tužbenog u dijelu zahtjeva kojim su tužitelji tražili da se naloži tuženoj da tužiteljima vrati prava koja su imali prije izvršene diskriminacije, nalazeći da nije u nadležnosti suda da nalaže tuženoj na koji način će da obezbijedi tužiteljima pravo na jednako postupanje pred zakonom. Odbija tužbeni zahtjev za isplatu neisplaćenih invalidnina, nalazeći za osnovanim istaknuti prigovor zastare po odredbama člana 186. i 376. Zakona o obligacionim odnosima.

Drugostepeni sud suprotno od stava prvostepenog suda zaključuje da tužitelji nisu diskriminirani od strane tužene samim donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom (Službene novine F BiH 14/09), jer je Odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj: U-11/22 od 14.07.2022. godine utvrđeno da član 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (Službene novine F BiH, broj: 14/09) nije u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te da ista zakonska odredba nije diskriminirajuća, iz čega proizlazi da tužena usvajanjem navedenog Zakona nije izvršila sistemsku diskriminaciju tužitelja.

Iz navedenih razloga drugostepeni sud usvaja žalbu tužene i prvostepenu presudu u dosuđujućem dijelu preinačava na način da u tom dijelu odbija tužbeni zahtjev tužitelja. Odbija žalbu tužitelja i prvostepenu presudu u odbijajućem dijelu zahtjeva, te u dijelu kojim je tužba tužitelja odbačena potvrđuje, primjenom odredbi člana 2., 6., 12. i 15. Zakona o zabrani diskriminacije².

I po ocjeni revizijskog suda pravni stav drugostepenog suda je pravilan. Drugostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo kada je utvrdio da član 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom nije diskriminirajući i da isti ne daje osnovu za utvrđenje postojanja diskriminacije i potraživanja koja su predmet zahtjeva tužitelja.

Članom 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom iz 2009. godine, (sporni zakon) („Službene novine Federacije BiH“ broj 14/09 od 11. marta 2009. godine) na kojoj zakonskoj odredbi tužitelji zasnivaju diskriminaciju, propisano je:

„Član 18.b Zakona mijenja se i glasi: "Radi ostvarivanja prava utvrđenih ovim Zakonom lica sa invaliditetom razvrstavaju se prema utvrđenom procentu oštećenja

---

² “Službeni glasnik BiH”, broj: 59/09 i 66/16

organizma u dvije grupe i to: I. grupa - lica sa invaliditetom sa 100% oštećenja organizma, II. grupa - lica sa invaliditetom sa 90% oštećenja organizma".

Odlukom Ustavnog suda BiH, broj: U-11/22 od 14.07.2022. godine utvrđeno je da član 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (Službene novine F BiH, broj: 14/09) nije u suprotnosti sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članom 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te da ista zakonska odredba nije diskriminirajuća. Navedena odluka, donijeta je u toku vođenja drugostepenog postupka, a kako odluke Ustavnog suda BiH djeluju, po pravilu na postupke koji su u toku pred nižestepenim sudovima, zato što prije donošenja odluke Ustavnog suda o zahtjevu tužitelja nije pravosnažno riješeno pred nižestepenim sudovima, to se ista odluka Ustavnog suda BiH, suprotno stavu revizije imala primijeniti neposredno na konkretni predmet spora.

Pozivanje tužitelja u reviziji na diskriminaciju u ostvarivanju određenih prava iz oblasti socijalne zaštite, koja su imali do donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom iz 2009. godine, a koja su nakon izmjena zakona prestala za ovu grupu (mirnodopskih invalida), a ostala za civilne žrtve rata, nema uticaja na drugačiju odluku drugostepenog suda jer u prvostepenom postupku nije dokazano da je do povrede prava tužitelja na naknadu na ličnu invalidninu došlo zbog diskriminacije. Prema članu 15. Zakona o zabrani diskriminacije tužitelji nisu bili dužni dokazati diskriminaciju sa stepenom sigurnosti, već je bilo dovoljno da učine vjerovatnim da je do diskriminacije došlo. Ako se ispuni taj uslov tužena je dužna dokazivati da nije prekršila princip jednakog postupanja ili zabrane diskriminacije u predmetu rasprave. Standard vjerovatnosti koji su tužitelji dužni dokazati podrazumijeva dokazanost činjenica da je došlo do njihovog stavljanja u nepovoljniji položaj, te da bi bilo moguće da je do toga došlo zbog direktne ili indirektno diskriminacije. Vjerovatnost postoji ukoliko se u sudskom postupku odluka o postojanju diskriminacije čini izglednijom od odluke da diskriminacije nije bilo, a ti izgledi se zasnivaju na dokazima na kojima se temelji postojanje vjerovatnosti da je došlo do diskriminacije.

Tužitelji, u prvostepenom postupku, za utuženi period, nisu učinili vjerovatnim da postoji nejednakost pred zakonom, odnosno diskriminacija u pravima na naknadu lične invalidnine na osnovu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (Službene novine F BiH, broj: 14/09). Različit-nejednak tretman korisnika civilne invalidnine u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti sa jedne i civilnih žrtava rata s druge strane u odnosu na propisivanje naknada, nije dovoljan uslov za dokazanost činjenica da su tužitelji u odnosu na uporednu grupu stavljeni u neravnopravan položaj. Iz zakonodavstva tužene proizilazi da tužiteljima kao neratnim odnosno mirnodopskim invalidima osim prava na ličnu invalidninu, stoje i druga prava koja su propisana Zakonom o osnovama socijalne zaštite i to: dodatak za njegu i pomoć od drugog lica, ortopedski dodatak, pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala, osposobljavanje za rad (profesionalna rehabilitacija, prekvalifikacija, dokvalifikacija) i prioritarno zapošljavanje. Zakonodavac je osim naprijed navedenih prava iz Zakona o osnovama socijalne zaštite, imajući u vidu da je osposobljavanje lica sa invaliditetom od posebnog javnog interesa, donio i Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji. Tim zakonom se vrlo detaljno propisuju različiti vidovi pomoći za lica sa invaliditetom s procentima ispod 90 %, s ciljem omogućavanja njihovog učešća na tržištu rada. Osnovni

cilj prednjeg Zakona je omogućavanje finansiranja i izjednačavanja mogućnosti za lica s najvećim stepenom invaliditeta (90% i 100%), što podrazumijeva obje grupe lica sa invaliditetom, neratnih odnosno mirnodopskih invalida i civilnih žrtva rata, s tim što se materijalna podrška licima sa invaliditetom smatra socijalnom pomoći (zasniva se na načelima solidarnosti), a za civilne žrtve rata osim socijalne pomoći i reparacijom države (vraćanje moralnog duga) u odnosu na civilne žrtve rata s procentom oštećenja organizma od 60% do 80%.

Iz navedenog zakonodavstva tužene proizilazi da mirnodopski invalidi imaju brojna druga prava koja civilne žrtve rata nemaju, te da stvarne razlike u propisivanju naknade za osobe sa invaliditetom, u osnovi i nema jer je ona nadomještena i osigurana kroz druge vidove pravne zaštite propisane zakonima donesenim od tužene. Obzirom da nacionalne vlasti imaju inicijativu da daju ocjenu o tome gdje je pravična ravnoteža koja varira i zavisi od niza faktora, pri čemu tužena ima određeno polje slobodne procjene u sistemu socijalnih davanja (data po Ustavu i Međunarodnim konvencijama), pravilan je stav drugostepenog suda, da član 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (Službene novine F BiH, broj: 14/09), zadovoljava načelo proporcionalnosti, te da njegovim donošenjem tužena nije prekršila princip jednakog postupanja. Ovim članom zakona uspostavljena je pravična ravnoteža između javnog interesa i zaštite prava pojedinca, pa razlika u postupanju između ove dvije grupe (mirnodopske i ratne) je neznatna, a za koju različitost država ima objektivno i razumno opravdanje, jer su ovoj grupi mirnodopskih invalida kroz druge vidove socijalne zaštite propisane Zakonom, koji su naprijed navedeni (a koje nemaju civilne žrtve rata), priznata identična ili slična prava. Ovakav stav iskazan je i u odluci Ustavnog suda BiH broj: U-11/22 od 14.07.2022. godine, u skladu sa kojim stavom je donesena i odluka drugostepenog suda.

Zato standard vjerovatnosti da je došlo do diskriminacije koji su tužitelji bili dužni dokazati nije ostvaren, jer nema dokazanosti činjenica koje bi potvrdile da je do različitog postupanja kroz spornu odredbu zakona došlo bez objektivnog i razumnog opravdanja, zbog čega su prigovori pogrešne primjene materijalnog prava iz člana 15. Zakona o zabrani diskriminacije odbijeni kao neosnovani.

Podnesenom revizijom tužitelji traže preispitivanje odluke Ustavnog suda BiH, tvrđnjom da Ustavni sud BiH nerealno vaga razliku između neratnih invalidnih osoba i civilnih žrtava rata, da ne daje jasnu definiciju invalidnost, što je po njima imalo za posljedicu da Ustavni sud nije u svojoj odluci ponudio rješenje ove situacije, te da donošenjem takve odluke nije ostvarena uloga i zadatak Ustavnog suda BiH koji on po zakonu ima. Kako je članom 72. stav 1. i 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine³ propisano da odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće i da svako fizičko i pravno lice je dužno da ih poštuje, te da su svi organi vlasti dužni, u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Ustavom i zakonom, da sprovode odluke Ustavnog suda, to se ovaj sud, saglasno naprijed navedenom, ne može upuštati u ocjenu pravilnosti i zakonitosti odluke Ustavnog suda BiH, zbog čega su i ovi revizioni prigovori ostali bez uticaja na pobijanu presudu.

S obzirom da u toku postupka tužitelji nisu učinili vjerovatnim da je do diskriminacije došlo to su, po ocjeni ovog suda, neosnovani prigovori u reviziji da su prava tužitelja na imovinu povrijeđena zbog diskriminacije.

---

³ "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 94/14

Kako ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, kao ni razlozi na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, revizija tužitelja je kao neosnovana odbijena, primjenom odredbi člana 248. Zakona o parničnom postupku.

Predsjednica vijeća
Amra Hadžimustafić, s.r.